

Aggressiva män

[nggallery id=89]

I Beirut finns Mellanösterns första klinik för män som använder våld hemma. Samtal, förståelse och kunskap ska förändra attityder och könsroller.

Text och bild: Hanna Younes | [Prenumerera](#) | Artikel i [SocialPolitik nr 4 2011](#)

48-årige Walid, eller Abu Omar, som de flesta människor i det palestinska flyktinglägret Al Jaleel kallar honom, sitter på

soffan med benen brett isär och röker vattenpipa. Han har mörka ringar under ögonen. Doften av sött äpple blandas med den tunga lukten från Walids kedjerökande vän och en svag diesellukt från kaminen som är placerad i mitten av det tjugo kvadratmeter stora vardagsrummet.

Hans fru, Huda, sitter på en madrass på golvet omgiven av sina egna och grannens barn. Jag försöker se om jag kan hitta några spår av våld i hennes osminkade bleka ansikte. Hennes hår är täckt av en brun- och vitmönstrad slöja och hon har på sig en storlek för stor urtvättad fleecejacka.

– Jag slår henne aldrig i ansiktet. Jag vill inte ge henne synliga märken. Jag slår henne på axlarna, på ryggen eller armarna, ibland med en pinne. Ett eller två slag, det är allt. Ibland drar jag henne i håret och andra gånger jag gör så här, säger Walid och nyper mig i överarmen och tittar mig rakt in i ögonen.

Våldet förekommer inte varje dag. Ibland en gång var tredje månad, ibland varje vecka. Walid betonar att han inte slår henne för att han hatar henne. Han behöver bara få utlopp för sin stress, säger han.

Ett vanligt mönster, enligt psykoterapeuten Anthony Keedi.

– De flesta aggressiva män slår inte för att de är sadistiska. De njuter inte av att se andra lida. De tänker inte att "nu ska jag gå hem och slå henne i ansiktet så att hon börjar gråta". De vet inte hur de ska hantera vad de känner, så de agerar ut i ilska.

Tillsammans med chefen Rabih Chammay och psykoterapeuten Ola Ataya driver Keedi en mansklinik i den libanesiska kvinnoorganisationen KAFA:s regi. Den startade i augusti förra året och är det första projektet i Mellanöstern som erbjuder psykoterapi för män med aggressivt och våldsamt beteende.

– Jag tror att orsaken till att Libanon är först med det här har att göra med att vi har så många organisationer som arbetar för kvinnors rättigheter. Våld i hemmet är dessutom en stor fråga här, speciellt om vi talar om flyktingar, säger Ola Ataya.

Det finns ingen övergripande statistik om hur vanlig den här typen av våld är i Libanon. En UNDP-stödd studie, som gjordes på olika vårdcentraler under 2002, ger en hint om omfattningen. Av de 1 415 libanesiska kvinnor som intervjuades uppgav mer än en tredjedel att de var offer för våld i hemmet. Huda gillar inte berätta för någon att hennes man våldför sig på henne. Hon är tyst, även när Walid slår henne. Att slå tillbaka har aldrig varit ett alternativ.

– Jag är en kvinna och i vår kultur och religion är det inte ok för en kvinna att slå en man. Han är mannen och därmed ansvarig för hushållet, så hur skulle jag kunna slå honom? Om kvinnan slår mannen upphör hon att vara kvinna och blir istället en man.

Huda uttrycker vad nästan alla förtryckta kvinnor känner, enligt Ola Ataya: hjälplöshet. De reagerar ibland genom att prata eller skrika tillbaka på mannen, men de slår sällan.

Ola Ataya arbetar också vid American University i Beirut och med flera människorätsorganisationer i Syrien, Libanon och Jordanien. I sitt arbete har hon träffat många män med våldsamt beteende. Ett ord upprepas ofta när de förklarar varför de slår sina fruar eller barn:

– Ilska. De är arga och det är mycket svårt för dem att inse att det finns andra sätt att uttrycka sig på än genom våld.

Ibland när Walid kommer hem och är arg på grund av de problem han stöter på utanför hemmet vill han bara sitta ner, ta en kopp kaffe och lugna ner sig.

– Då sätter min fru igång och klagar direkt. Så ett ord från henne, ett från mig och sedan är bråket igång. Hon har samma problem och stress som jag har.

Ilska och våld är ofta reaktioner på känslor som rädsla, stress, trötthet eller depression, vilket i sin tur har många olika förklaringar. En del experter på området pekar på den förändrade kvinnorollen. Dagens libanesiska kvinnor är utbildade, gör sin röst hörd och arbetar. Men männen har inte hängtt med och anpassat sig till den nya situationen. I stället

oroar de sig för att de ska förlora sin dominerande position.
– De ser vad som försvinner från dem och försöker därför ta tillbaka sin position. Tyvärr är det många som inte känner till något annat sätt att göra det på än genom våld. Män i vårt samhälle är uppfostrade till att handskas med ilska och frustration genom att skrika och vara våldsamma, inte genom att kommunicera och diskutera, säger läkaren och forskaren Jinan Usta.

Hon har arbetat med mäns våld mot kvinnor i över tio år och har hjälpt kliniken att skapa en manual för hur de ska få män engagerade mot våldet.

Walid skyller sin stress och ilska på de svåra omständigheter som hans familj lever under. Han minns hur stabil familjens tillvaro var för tio år sedan när de bodde i en kristen by utanför Baalbek. Han hade ett fast jobb och kunde ta sin familj på utflykter. Då fanns det inget våld.

Men sedan försvann pengarna.

Han lämnade sitt jobb som mekaniker för ett projekt som misslyckades totalt. Han förlorade sina investerade pengar och familjen var tvungen att flytta in i ett stenhus på femtio kvadratmeter i flyktinglägret. Vatten är gratis i lägret och föräldrarna behöver inte betala skoltransport för sina barn, eftersom skolan ligger i samma område. Trots flytten har deras ekonomiska situation fortsatt att vara tuff. Fyra barn innebär stora utgifter.

– En av dem vill ha byxor, en annan vill ha skor och en tredje smycken, säger Huda och pekar på sin elvaåriga dotter och två söner, sju och tretton år, som halvt liggande på madrasser på golvet tittar på nöjeskanalen MBC 4 med ljudet nedskruvat på en trettiotums teve. Hennes tredje son, Omar, är sexton år och ute någonstans och spelar fotboll.

Det är inte bara Walid, Huda och deras fyra barn som måste samsas i det begränsade utrymmet bestående av två rum, en toalett och ett litet kök. Walids mormor, som är nästan nittio år, har levt med dem sedan hon var tvungen att lämna lägret

Nahr el-Bared under 2007, då Fatah al-Islam drabbade samman med den libanesiska armén. Walid var den ende som kunde ta emot henne, eftersom hans mamma är sjuk och hans fyra syskon lever i Europa. Ingen av bröderna eller systrarna hjälper honom med pengar. De brukar inte ens ringa.

Varken Walid eller Huda har fast jobb. Huda hoppar ibland in som sekreterare när Fatah-kontoret behöver hjälp, men hon tillbringar större delen av tiden med att ta hand om hushållssysslorna och barnen. Walid står för den största delen av familjens inkomster genom sitt arbete som chaufför. Jobbet är mycket oregelbundet. Hans arbetsgivare kan ringa när som helst under dagen, Walid måste alltid finnas till hands.

Familjens månadsinkomst, cirka 500 000 libanesiska pund (drygt 2 000 kronor), är inte tillräckligt för att betala deras fasta kostnader. Hyran ligger på 125 000 pund, diesel för uppvärmning på

300 000 och el på 100 000. De är beroende av stöd från UNRWA.

Den dåliga ekonomin, trångboddheten och den hårda situationen i lägret – som Walid beskriver som ett fängelse – påverkar honom negativt.

– Jag slår till och med mina barn.

Klinikens mål är att hjälpa män att inse att deras våldsamma beteende skadar både dem själva och deras familjer. Den vill också visa att det finns alternativa sätt att hantera sin frustration.

– Särskilt om vi talar om flyktingar. Jag säger inte att deras livsvillkor förbättras bara för att de kommer till kliniken, men de kan lära sig att hantera situationen på ett mer positivt sätt. Det är mycket viktigt, eftersom de är förebilder för sina barn. Barnen lär sig av sin far, så våld går vidare från en generation till en annan, säger Ataya.

Huda är emot att hennes man slår henne och barnen. Det påverkar dem negativt.

– De ser hur deras pappa beter sig så de beter sig på samma sätt med varandra genom att slå, skrika och svära.

Även Walid har märkt av effekten av våldet. Han ser hur barnen har blivit rädda för honom. De frågar sin mamma om lov att göra saker och om något händer är det för henne de berättar. Fadern lämnas utanför. Det gör honom arg.

– De kan inte dölja saker för mig, eftersom jag är ansvarig för allt och alla i huset, säger han. Om något problem uppstår är det jag som står ansvarig inför lagen, inte mina barn eller min hustru.

Han illustrerar med ett exempel från några dagar sedan när Omar berättade för sin mamma att han ville åka till Baalbeks centrum med sina vänner. När Walid kom hem berättade hans fru för honom att deras son var ute någonstans nära huset. När han upptäckte sanningen straffade han båda med stryk.

– Hon visste var han var, säger Walid.

– Nej, jag svär till Gud att jag inte visste det, svarar Huda. Hon har bytt plats till soffan, där en affisch av Yassir Arafat tornar upp bakom henne och täcker en tredjedel av väggen. Hon tändar en Gauloises Blondes-cigarett och tar en klunk av turkiskt kaffe.

– Nej, du visste om det!

– Nej!

Deras röster höjs. Jag ber dem att lugna ner sig innan det börjar bli värre.

– Vi har varit gifta i sjutton år och fram till nu kan vi inte förstå varandra, eftersom vi är så olika, säger Huda. Hon förklarar det med den tioåriga ålderskillnaden mellan dem.

Hon skulle ha lämnat honom för länge sedan om hon inte hade varit säker på att han verkligen älskar henne. Han tappar kontrollen när han blir upprörd och kan inte se framför sig. Men hans ilska försvinner snabbt. Han ber henne alltid om förlåtelse genom att kyssa henne och berätta för henne att allt kommer att bli bra.

– I ögonblicket när jag förlorar kontrollen över mina känslor och slår min fru kan jag inte säga om jag gör något fel eller inte. Efteråt känner jag naturligtvis att jag gjorde något dåligt, eftersom jag gjorde något utanför min kontroll, säger

Walid.

Det här är typiskt för den här typen av fall, enligt Anthony Keedi.

– När männen ber om förlåtelse, kanske gråter de, känner de att de kommer att förändras och det är därför kvinnorna stannar. Men detta är problemet, eftersom nästa gång de blir arga beter de sig våldsamt igen.

Med sitt team på kliniken vill han starta en rörelse där män formar en ny mansroll.

– Det är inte en mansrörelse i likhet med kvinnokampsrörelsen. Det är mer en rörelse för att få män att ta till sig typiskt kvinnliga egenskaper, som att kommunicera och uttrycka känslor. Vi måste lämna de traditionella mans- och kvinnorollerna och skapa nya könsroller.

För att nå sina mål fokuserar de sin behandling på att lära män hur de hanterar sin stress och ilska och hur de kommunicerar med sin familj på ett icke-våldsamt sätt. Mycket uppmärksamhet ägnas också att hjälpa männen att upptäcka positiva saker om sig själva.

– Om du arbetar med att ta fram de positiva sakerna i dig själv ägnar du mindre uppmärksamhet åt de negativa delarna. Du börjar förstå hur du kan använda de här positiva bitarna för att hantera dina negativa känslor. Med andra ord, vi försöker få männen att hjälpa sig själva, säger Ataya.

Persiennerna är nere, men taklampan och de orangea väggarna lyser upp rummet där Anthony Keedi tar emot sina patienter. Han rullar upp persiennerna mot den tomma gatan utanför. Libanesiska säkerhetstjänstens kontor mitt emot är nedsläckt. När Keedi hade patienter tidigare på eftermiddagen var det mycket liv och rörelse utanför.

– Jag har alltid persiennerna nere när jag har besök. Det ger en känsla av trygghet.

Det är nämligen ett stort steg för männen att erkänna att de har problem och att söka hjälp. De vill inte att någon ska veta om det.

– Det är ett sådant tabu i Libanon att gå hos en psykolog, särskilt för män. Det är emot den manliga könsrollen. Det är därför vi gör allt vi kan för att det ska bli en så privat och individuell process som möjligt för dem. Våra broschyrer och visitkort är mycket diskreta och männens namn är hemliga.

Walid önskar att han kunde gå och prata med en terapeut, men han har inte råd. Han har hört att han måste betala cirka 50 000 libanesiska pund (runt 220 kronor) för ett möte. KAFAs klinik är finansierat av den amerikanska hjälporganisationen International Medical Corps och är gratis, men det är inte ett alternativ för honom. Beirut ligger för långt bort.

Två stolar, en för patienten och en för terapeuten, är placerade framför varandra i Keedis rum. Endast ett fyrkantigt bord skiljer dem från varandra. Ett paket med näsdukar lägger på bordet. Några av männen gråter, andra uttrycker ilska och många av dem är oroliga. Men det finns också skratt.

För att lätta upp stämningen under behandlingen använder Anthony Keedi ibland humor.

– Våld och aggressivitet är tunga ämnen som män känner skuld för och de känner sig obekväma i terapisituationen. Att använda humor, om det görs på rätt sätt, kan göra att du lättare får ut ditt budskap. Samtidigt kan du göra processen roligare och lite lättare.

Just nu har han fem patienter, både gifta och ogifta, som kommer en gång i veckan. Några andra kommer mer oregelbundet på grund av sitt arbetsschema.

– Hittills är det ingen som har stagnerat i sin utveckling. Alla går framåt, några snabbare än andra.

Kliniken har även ett journummer som Keedi ständigt bär med sig. Ibland ringer män bara för att prata. De behöver ett lyssnande öra.

Huda tror att om hon behandlade Walid på ett mer kärleksfullt sätt skulle han vara mindre arg, som att säga snälla saker till honom och krama honom.

– Jag vill inte visa mina känslor, jag håller dem inne. Jag är

så blyg. Och våra barn blir allt äldre och jag känner mig inte bekväm att krama honom framför dem.

Walid har inga vänner som han kan anförtro sina problem för. Han berättar inte för någon av rädsla för att den personen kommer att prata med Huda bakom hans rygg och råda henne att lämna honom.

Plötsligt knackar det på dörren. En granne vill titta förbi på en kopp te. Med viskande röst säger Walid till mig att inte nämna något av vad vi just pratade om.

– Ahlan, Ahlan, (välkommen) säger Walid till gästen och hans tidigare allvarliga ansikte byts ut mot ett stort leende. Minst två tänder saknas.

Jag ringer Walid morgonen efter intervjun för att kolla att han är ok.

– Jag var så lättad efter att vi hade pratat. Vanligtvis har jag sömnproblem. Jag sover en timme och sedan vaknar jag. Men i natt kunde jag sova hela natten.

Teamet på manskliniken har planer på att utöka verksamheten de närmaste två åren. Det förs diskussioner om att kliniken ska samarbeta med socialdepartementet för att kunna nå ut i fler libanesiska städer.

Planer finns också på att starta liknande projekt i Jordanien, Palestina och Egypten. Men Anthony Keedi betonar att de inte kommer att stressa fram något.

– Det jag älskar med mitt team är att de är lika passionerade som jag i den meningen att vi inte vill springa innan vi kan gå. Just nu skaffar vi oss erfarenhet och ser vad som funkar. I slutändan har vi förhoppningsvis en mängd erfarenheter som vi gå ut med och berätta för andra om.

hanna.younes@sydsvenskan.se

Abu Omars familjemedlemmar har egentligen andra namn.